
1.

Aludni... Aludni volna jó...

Aludni és nem azt kérdezni magamtól, miért éppen tegnapelőtt, szombaton ébredtem rá végleg, hogy semmi sem köt ide, mindegy, tökmindegy, hol élek, hol folytatom tovább... A napnak tán semmi jelentősége, ugyanolyannak indult, mint a többi, éppen csak Duško az éjszaka megint fölhozott valakit, ágyban voltam már, amikor elkezdődött a neszezés a szomszéd szobában, a suttogás, a buzgón hangtompított lépések, ami jobban idegesített, mintha teljes hangerővel csinálják, a nagy igyekezet ellenére valamelyikük mégis elejthette a cipőjét, Duško lehetett, férficipő koppanásának hangzott, a jól ismert matracsritmust ugyan rég megszoktam már, hanem ez a nő szüntelenül nevetgélt, sikkantgatott, szavamra, ilyet még nem hallottam, valósággal trillázott, koloratúráriákat produkált az ágyban, talán nem is a gyönyörűségtől, mert néha mintha kimondottan Duškón nevetett volna, legalábbis nekem így tűnt, reggel meg is kérdeztem tőle, hol szedte föl ezt a rőtörésző tyúkocskát, ezt a nyilvánvaló specialitást a maga nemében, csak nevetett, mulatságos, komolytalanul pisze orrán ráncokba szökött a bőr, annyit mondott csak, ha zavar, jobb ha én is felhozok valakit, akár előre megbeszélhetjük, mikor hozunk föl lányokat, így legalább biztos, hogy nem zavarjuk egymást; álmatlanul hánykolódva (akárcsak most, pedig ma csend van Duškónál) azon tűnődtem, vajon lakásadónóm, özvegy Stolz Elemérné hogyan tűri ezt Duško túloldali szomszédjaként, szórakoztatja-e, vagy csak elviseli az átszűrődő hangokat, hallgatólagos beleegyezéssel, érdemes, így többet kérhet a szobáiért, kétségtelenül ez a tökéletes összkomfort jelenti azok legfőbb előnyét, még ha nekem nincs is kedvem élni az adott lehetőségekkel, félig-meddig az öreg hölgy szeme láttára és mindenképpen füle hallatára bonyolítani ügyeimet, szórványos futó kalandjaim számára inkább más színteret keresek; tantestületi kolléganőmet, Mili-

cát, „mindannyiunk Milicáját” egyszer ugyan fölhoztam, csakhogy akkor mi Duškóval egyedül gazdálkodtunk, vagy ha úgy tetszik, garázdálkodtunk a házban, Stolzné, mint nyaranta rendszerint, egy hónapra rokonaihoz Németországba utazott; Milica különben hamar továbbkerült tőlem, válás utáni viharos korszaka volt ez, alaposan kicsúszott lába alól a talaj, örülésgigéig bolondja volt a férjének, aki faképnél hagyta, úgy látszik, kétféleképpen is meg lehet gyászolni az ilyesmit, van, aki senkivel, van, aki mindenkivel... Jo ideje ilyen kérészéletű ügyeim vannak csak, jobbra még Milicánál is jelentéktelenebbek, főleg egyetlen alkalomra szorítkozók, nemcsak egy újabb házasság lehetőségétől irtódom, de még egy tartós kapcsolat gondolatától is, talán félek, hogy később nem tudok kimászni belőle, persze nincs is senki a láthatáron, főleg ami a szellemeiket illeti, rettegek a libáktól, megeskik, hogy meglátok valakit, tetszik, akár még komolyabb, „magasabb rendű” értelemben is, de amint kinyitja a száját, vége, egyetlen szó vagy félmondat, mondjuk egy „majd meglásuk” is képes lelohasztani, ráébreszteni, hogy kár érzelmeimet pazarolni, úgyse tudnám leszoktatni az ilyesmiről, egyre kevésbé hiszek az emberek nevelhetőségében, talán ezért is váltam meg a tanúgytől; sokszor ugyan vonzónak érzem ezt a valakit továbbra is, de már csak szívesen feküdnék le vele, vagyis tesztként, néha ugyan még arcként is, de minden „mögöttes tartalom” nélkül (még ha Thomas Mann szerint az arcot szeretni annyi is, mint a lelket szeretni), ám mégsem annyira, hogy ne tudnám nélkülözni, elég, ha arra gondolok, mit kezdenék vele az ágyon kívül, mi érdekli, mivel szórakoztassam, nyilván egyetlen könyvről se tudnék beszélni neki... akkor már inkább jöjjenek olyanok, akiknek elég az ágy, akiket bármikor, lelkifurdalás nélkül dobhatok, ha úgy tetszik, meg sem ismerem őket többé; gondoltam már arra is, hogy valami olyan férjes nőt kellene találnom, akinek eszébe se juthat elválni...

Duškónak hála, késve ébredtem.

Épp csak a feketémet hörpintettem föl, Stolznével kötött megállapodásunk értelmében már készen várt rám, az öregasszony intelve viszont, miszerint éhgyomorral feketét inni roppant egészségtelen dolog, ezúttal szerencsésen elmaradt. „Meglátja, Béluskám, ebből egyszer gyomorfekély lesz, már látom, ahogy összeesik gyomorvérzéssel, nekem elhiheti, szegény Elemérkém is így járt”, figyelmeztet sokszor, talán nem is egészen alaptalanul, amióta gondolataimat és indulataimat rendszeresen magamba nyelem, gyakran érzek savat a számban. Szenvedélyes buzgalommal anyáskodik velünk, mármint Duškóval és velem, a szükségesnél sokkal többet sürgölődik körülöttünk, mintha otthonról frissen elanyátlanodott kosztosgyerekek lennénk, akik számára pótolni kell a családi fészkek melegét, ami Duškót illeti, meglepően jól tűri, ahogy kriminális, de folyékony szerb nyelven körülkedveskedi, talán jól is esik neki, vagy csak még nem volt ideje megunni eléggé, nemrég került ide, én azonban kellő tapintattal már rég leszoktattam róla az öreg hölgyet, hogy reggelként anyai homlokcsókkal búcsúzzék tőlem; kedveskedéseire többnyire kissé bohóckodva reagálok, avult udvariassági formák karikírozásával, hazatérve gyakran köszöntöm könnyed meghajlással, „alázatos tiszteletem” vagy „mély hódolatom”, távozáskor meg néha elegánsan, arisztokratikus kézmozdulattal intek feléje „agyó, asszonyom”, aztán kilépve gondosan rendben tartott kertes házának kapuján, úgy hajítom el ezt a modort, mintha fölösleges holmi lenne; újabban rendkívül

könnyen cserélek arcot vagy inkább álarcot — már-már attól félek, hogy az igazít, a magamét egyszer végleg elhagyom valahol... Néha túl is hajtom ezt a játékot, megesk, hogy Stolzné hülyéskedésem mögött meg-érzi a gúnyt, olyanokat mond, hogy „maga rossz fiú, magát nem szeretem”, ilyenkor néhány napig kissé komolyabb formában igyekszem kedves vagy inkább „figyelmes” lenni hozzá, tekintetbe veszem, hogy babusgatási szenvedélye végeredményben magányosságából és parlagon maradt anyai érzéseiből táplálkozik; ősz, gyakran kissé zilált körvonalú hajkoronájában, terebélyes matrónaszerűségében, óriási kebleiben van is valami monumentálisan őszanyai vonás, sokszor valami mitikus termékenység-istennőre emlékeztet, valami matriarchátusban élő törzs fejére, egy egész nemzetség őszanyjára, pedig nincs, s nem is volt soha gyermeke; boldogult férjének valaha jólmenő divatárúüzlete volt a Város központjában, több mint húsz éve, férje halála óta adogatja ki szobáit, kizárólag nőtlen férfiaknak, többnyira fiatalembereknek, akiket sokszor másoknak is a „fiaiként” emleget, állítólag csak a szobák béréből él, néha erőt vesz rajta egyfajta rosszkedv („haj máma olyan *grandich* vagyok”, mondja ilyenkor), a jövőtől retteg, ha teheti, panaszkodik, más-kor viszont életrevalóságával dicsekszik, ő a jég hátán is megél, többször idézte már néhai malomtulajdonos apja kedvenc mondását, miszerint „aki szegény, azt seggbe kell rúgni”; a malmot különben közvetlenül a háború után leszerelték és elszállították Crna Gorába, az épületet sokáig raktárnak használták, de vagy öt éve új gépekkel szerelték föl, magától Stolznétól tudom mindezt, kénytelen vagyok meghallgatni néha, de tegnapelőtt, szombaton reggel épp csak elkészöntem tőle, amolyan sietős-kapkodós reggel volt... Mégis, emlékszem, vetettem egy pillantást a levélre, ott állt a komódon, a Stolzné repedt márványórájának támasztva, magam tettem oda vagy két hete, hogy végre megválaszoljam: évente egyszer-kétszer Józsi bácsinak is írhatok, bár alig ismerem, oly rég került el tőlünk. Csak a szállítóvállalatát ne említse többé, még ha aranybánya is... Felőlem lehet, bánom is én...

A délelőtt mindenben a szokásos módon indult, a szombat délelőttök átlagosnál is intenzívebb semmittevésével.

Havi három szabad szombatunk van, a tegnapelőtti éppen nem volt az, bár gyakorlatilag ezek a szombatok is majdnem egészen szabadok, mindenképpen szabadabbak a különben nem túlterhelt többi munkanapnál. Az általános tepsedéshez még a váratlanul ránk szakadt szokatlanul fülesztő, szinte kánikulai májusi meleg is hozzájárult, a kávézás ellenére mindenki ásítózott, nyújtózkodott, a szobákban és a folyosókon meg-lehető csend volt, fél tíz körül visszhangzott csak rövid ideig a házasság-kötő-terem felé vezető folyosó, esküvői menet vonult énekszóval, harmo-nikakísérettel az anyakönyvvezető elé, ilyesmi zavarja csak meg ezeket a szombatokat, a csütörtökihez hasonló viharok ilyenkor sohasem adód-nak; de csütörtökön legalább annyira visszhangoztak a folyosók, mint a tegnapelőtti nászmenettől, az ordítás az elnök szobája felől hangzott, a ki-robbanó indulatok fittyet hánytak a párnázott ajtóknak, néhány ká-rozkodást értettem csak, de tisztán felismertem P.-nek és R.-nek, a Szerszámgépgyár jelenlegi és volt igazgatójának hangját, mint később az esetbenél jelenlévő Dér Sanyitól megtudtam, P. szemére vetette R.-nek, aki egy ideig városelnök is volt, jelenleg azonban "...ban, egy sokkal nagyobb fémipari üzemben tölti be az igazgatói posztot, hogy elcsábí-

totta legjobb szakembereit, R. viszont tagadta ezt, szó sincs ilyesmiről, ha P.-t ott hagyták a szakemberei, ezért csak magát okolhatja, hisz mindenki tudja, hogy lehetetlen vele együtt dolgozni, amiként az sem titok, hogy működésének öt esztendeje alatt jól elintézte a gyárat, pedig amikor ő, R. ott hagyta, a legerősebb vállalat volt a Városban; P. erre azal válaszolt, hogy ez csupán a látszat, R. nagyon is jól tudta, miért cseréli föl helyét az elnöki székkal, csakis azért, hogy az utána maradt (akkor még lappangó, de később elkerülhetetlenül felszínre merülő) csődtömeget az ő nyakába varrhasssa, így ment egy darabig ez az oda-vissza játék, egyre féktelenebbül, az ügy háttérében viszont az áll (legalábbis így tudja ezt Dér Sanyi), hogy P., még annak idején, amikor R.-t elnökké választották, megígérte, hogy mandátumának lejártá után igyekeznek majd visszapasszolni neki a Szerszámgépgyár igazgatói székét, ígéretét azonban nem sietett beváltani, ismét megpályázta az igazgatói állást, sikerült is megválasztatnia magát, vagyis valószínű, hogy R.-nek csakugyan volt valami része a szakemberek elszípkázásában, talán éppen bosszúból járt el így: jelenlegi elnökünk, megtudva, hogy a Városban van (családja még mindig itt él), kétségtelenül a legjobb szándékkal invitálta magához őket, hogy a rég húzódó viszályt valamiképpen elsimítsa, kezdeményezése azonban fordítva sült el, Dér Sanyi szerint úgy kellett lefogni őket. Föl-fölcsapó hangjukat hallva, szinte magam előtt láttam őket, kivörösödve, asztalt verve, elképzeltem, ahogy a tömzsi P. nyakán és homlokán kidagadnak az erek, s közben arra gondoltam, hogy ennyire önuralomra képtelen embereknek tulajdonképpen nem is szabadna vezető tisztséget betölteniük, még ilyen szinten sem (de hát mit akarok, előfordult már, hogy „történelminek” számító nemzetközi találkozókon is ordítottak és az asztalt verték), sőt még az is eszembe jutott, hogy mintegy büntetésből az ordítozásért, homlokukra kellene tetoválni a figyelmeztetést: „Vigyázat! Primitív vagyok!”; vannak ilyen perverz ötleteim, megesik például, hogy értekezlet közben, amikor valamilyik felszólaló váratlanul egészen másról kezd beszélni, mint amiről szó van, abban a hitben, hogy a kérdés nagyon is a tárgyhoz tartozik, hirtelen kísértést érzek, hogy odalépjek hozzá és nagyjából a Stolz néval használatos modorban megkérdezzem: „Uram (vagy elvtársam, asszonyom, elvtársnőm), nem gondolja, hogy a hülyeségnek ez a foka már üldözendő?” vagy megkérjem, árulja el nekem, hogyan sikerült a korlátozás ilyen szintjére emelkednie, esetleg a legártatlanabb arccal jelentsem ki mindenki füle hallatára, hogy én az ember felszabadítását úgy képzelem el, hogy az embert megszabadítjuk a butaságától, s nem úgy, hogy a butaságát szabadítjuk fel, persze uralkodom magamon, többnyire rajzolatok, gyakran karikatúrákat a jelenlevőkről, mégis, néha aggasztanak ezek a fura kísértések, feltétlenül patológikus eredetűek, sokszor a gyökereik után kutatok magamban, szeretném kideríteni, mikor is támadt először ez az ötletem a primitívséggel meg a tetoválással, vagy általában minek is tulajdonítsam, hogy ez a szó „primitív” belső szótáram leg súlyosabb kifejezésévé vált; lehet, hogy annak is köze van hozzá, hogy Klári éppen egy lóarcú és homloktalan tornatanárral és kosarázóval csalt meg, de lehet, hogy a szálak ennél is mélyebbre nyúlnak vissza, talán velem születtem, gyerekkoromban egyszer valósággal dührohamot kaptam, mert csibéit féltő kotlásunk nekiment a tacsókócutyánknak — hogy merészel egy ilyen kerge és hisztérikus madár egy nála sokkal

értelmesebb és magasabb rendű állatra támadni? —, talán mindig is voltak efféle paranoid bolondériáim, semmit se érzek „égbekiáltóbbnak”, mint ha valaki nála értékeesebb emberen győzedelmeskedik, valószínűleg ezért beszéltem be magamnak, hogy Kláriver kapcsolatban éppen a tornatanár személye a legbántóbb; egy ideig komolyan hittem, hogy ha olyan valakiről lenne szó, aki tudás és értelem dolgában fölöttem áll, a történeteket simán és zökkenőmentesen tudomásul venném; ma már persze rég nem hiszem ezt, viszont lépten-nyomon olyan dolgokba ütközöm, amelyek megint csak felszítják bennem ezt a primitívséggel szembeni kilátástalan fenekedést, Brankót például kimarták a Városból, pedig a helyi lapocska büszkén jelentette, hogy a helybeli pedagógusok közül egyedül ő szerezte meg a magiszteri címet, ez fájhatott kollégáinak a középporvosin, ahol nyelv- és irodalomszakosként tanított, képtelenek voltak felfogni, hogy nem azért bányászott ki egy rég elszülveit szerb költőt és írt róla valami monográfiafélét, mert a harmadik fokozat birtokában több fizetést kaphat, mondhatni, kihívásnak tekintették a magiszterségét, pedig Branko talán csak azért csinálta az egészet, hogy a begyepesedéstől megóvja magát, úgy volt, hogy átkerül a gimnáziumba, ahol már rég lennie kellett volna, de ott is leszavazták, kénytelen volt elhagyni a Várost és a Tartományi Tanügyi Tanácsnál vállalni állást, valami adminisztratív munkaköre van, olyan, amelyet mindig is utált; kár érte, most senki sincs itt a Városban, akivel „irodalmi beszélgetést” folytathatnék, érdeklődött a magyar irodalom iránt is, a maiakból is olvasott egyet-mást fordításban, a *Nikit*, az *Iszonyt*, az *Égető Esztert*, elég sok magyar szót is fölszedett, pedig valahonnan Dél-Szerbiából került föl hozzánk... Vagy mit mondjak magamról?, főleg a „mindent jobban tudásom” miatt gyűlt meg a bajom a kollégákkal, bár inkább csak fölünyesen mosolyogtam, többnyire akaratlanul, de néha szándékosan is, gyakran szórakoztatott, hogy némelyiküket a plafonig tudom ugrasztani ezzel a mosollyal, amit új munkahelyemre ajánlatosabbnak láttam nem magammal hozni, jobb, ha még ezzel sem hívom fel magamra a figyelmet, ha minél kevesebb vizet zavarva csendben jegyezgetek csak... mindent följegyeztem, ami csak használhatónak látszott, legfőbb ideje végre komolyan íráshoz látni, ha vinni akarom valamire, ez volt a jelszó hosszú hónapokon át, egészen szombatig, az a néhány novella, ami eddig nagy ritkán megjelent, igazán nem számít, egyetlen vékonyka kötetre se futná belőlük, össze sem érdemes gyűjteni őket, viszont én nem azért lettem magyar szakos, hogy általános iskolai tanulóknak magyarázzam, hogy „a vers, a költészet is hathatós fegyver lehet a társadalmi haladásért vívott küzdelemben”, vagy hogy „a ballada rövid elbeszélő költemény, előadásmódja nem részletező, hanem sűrített, ezért egyes részei homályosnak tűnnek”... (de nem igaz, hogy lenéztem ezt a munkát, vagy ha igen, akkor is jobban csináltam azoknál, akik ugyanezzel az erővel a fogtechnikusi vagy a könyvelői pályát is választhatták volna); munkámtól nyugodtan jegyezgethettem, a Városban aránylag kevés a magyarok száma, a fordítószolgálat nemrég alakult, kevesen veszik csak igénybe, sokan talán nem is tudnak róla, emiatt néha kissé ötödik keréknek érzem magam, vagy éppen mások éreztetik velem ugyanezt, „ipari kémkedésem” szempontjából viszont még hasznos is volt, hogy ilyen kevés a dolgom, zavartalanul gyűjtögethettem regényemhez az anyagot, ugyanezért mondtam le az említett mosolyról is, ezért nem szóltam bele semmibe, s talán azért

sem, hogy ne zavarjam meg a dolgok alakulását, sohasem tudhatom, mikor bontakozik ki valami, ami nagyon is kapóra jöhet, menjenek csak az események a maguk útján, semmi sem fontos, csakis a regény... Meg különben is, mi értelme szólni, ha egyszer előre tudom, ki, mit, hogyan fog félreérteni... Török Jutka anyjának mégis szóltam... Jutka, könyörgöm... ezerszer letárgyaltalak, számtalanszor végiggondoltalak már...

Csakhogy aznap, szombaton, semmi följegyezni való sem történt.

Legalábbis körülbelül fél tizenegyig nem, amikor Dér Sanyi kissé szögletes, zömök alakjával telt meg az ajtó. Váratlanul toppant be, azzal, hogy ki kell mennünk Póregyházára — a falu hivatalos neve Prašino a „por” és „pór” szavak összekeverése folytán született —, nyomban magyarázni is kezdte, hogy miről van szó, valami papírokról, adatokról, Bodó, a helyi iroda vezetője több mint egy hete ígéreti őket, de még most sincsenek itt, az „öreg”, vagyis elnökünk türelme végül is elfogyott, Bodót alaposan le kell hordani, meghozzá élőszóval, a telefont, úgy látszik, nem veszi elég komolyan, az öreg szerint nagyobb nyomtérka lesz a dolognak, ha ketten megyünk, vannak néha ilyen bogarai, sőt eredetileg Vladót akarta Sanyi nyakába varrni, szerencsére azonban sikerült rábeszélnie, hogy jobb, ha én megyek (szigorúan véve semmi közöm se lett volna az ügghöz, de facérságom folytán gyakran kaptam efféle Jolly Joker-szerepet), Vlado csak fölöslegesen elhúzná a dolgokat, estig se végeznénk, végül is szombat van... alig figyeltem az egészre, úgyis mellékszereplő leszek csak, nagyon is jól tudtam, hogy engem Anikó miatt választott, ha már elkerülhetetlen a kíséző, én legalább semmivel sem akadályozom, hogy mielőbb Anikóhoz kerüljön, ha már kimegy, csak nem mulasztja el a kedvező alkalmat, s hát én beavatottja is vagyok az ügynek, míg Vlado... Anikó, persze hogy Anikó... miközben kissé sebes beszédével, állítólag legfőbb férfiúi vonzóerejének számítót kellemesen doromboló baritonján ismertette a helyzetet, Anikó szüntelenül ott bujkált Sanyi szemében, tömött fekete bajusszal árnyékolta szája szegletében, huncutul, mint valami turpisságra készülő, vásott kolyöknék. Busszal mentünk, Sanyi pillanatnyilag „két kocsi között” van, Škodáját nemrég adta el, s új BMW-jét még nem kapta meg, nem tudom, a szolgálati kocsi épp foglalt volt-e, vagy csak Sanyi nem akarta igénybe venni, megint csak Anikó miatt, a sofört mégsem tarthatja túl soká a faluban, különösen most szombaton, így viszont akár a hatórás buszt is megvárhatja, a kérdéses iratokra — ha egyáltalán megkapja őket — már úgyis csak hétfőn lesz szükség; persze az ügy mégis jobban elhúzódott, mint ahogy Sanyi, illetve mindketten szerettük volna, Bodó, sovány, száraz arcú ember, kicsit düledt sárgás szemekkel (tiszttségét elsősorban azért tölti be, mert Póregyházán ő beszél a legjobban szerbül) láthatóan megszeppent, amikor beállítottunk, érezhetően izzadt, fejét vakarta, különféle nehézségekre hivatkozott, részben másokra igyekezett áthárítani a felelősséget, nem, ő igazán nem gondolta, hogy „mi” ott a városházán ennyire sürgősnek tekintjük ezt a dolgot; „de hiszen háromszor is telefonáltunk”, mondta erre Sanyi, mire már-már esküvel ígérte, hogy hétfőre minden meglesz, ha mindjárt az egész vasárnapja is rámegy, hétfőn reggel személyesen hoz be mindent, nyugodtak lehetünk... A fejmosásnak indult megbeszélés viszonylag baráti légkörben végződött, Dér Sanyi általában nem szorongatja meg nagyon az embe-

arra is, hogy megpróbálkozom nála, nem mintha az átlagnál jobban vonzana, bár a nagy szemével, a keskeny, némileg kislányos arcával, még a két kamaszodó lánya ellenére is elég helyes teremtés, hanem, hogy legalább egy milligrammnyi súlyt vessek a másik serpenyőbe is, sokért nem adnám, ha Sanyit fölszarvazva láthatnám, kifejezetten érdekel a reakciója; ügyeiről persze mindig hallgattam Ica előtt, mégis, sose hallottam túlságosan a férfiúi szolidaritásra, ilyen szélsőséges esetekben különösen nem, igazságérzetem berzenkedése mellett alighanem „árulási hajlamomnak” is része van ebben, olyan kötelezettségekkel kapcsolatban, amelyeket nem saját elhatározásomból vállaltam, hanem mintegy a természet szeszélyéből, illetve tőlem függetlenül létrejött társadalmi körülmények folytán hárulnak rám, mindig kísértést érzek, hogy tüntetően átvonuljak az „ellenség” táborába... igen, „nőpártiságom” kialakulásában kétségkívül ez is szerepet játszik, mindegy, „elvben” mindenképpen inkább Ica pártján állok, amiként Zsuzsa partnere is elsősorban együttérzésből lettem szilveszterkor, sajnáltam az átmeneti elárvultságaért, még inkább az érzelmi kiszolgáltatottságaért, bármilyen bösztítő képtelenségnek tartottam is Pisti iránti mindent megbocsátó és feltétlen odaadását, amiről lehetetlen vele értelmesen beszélni, olyan ez, mint valami tökéletesen felragasztott bélyeg, amelynek egyik sarkát sem vagyunk képesek akár egy kicsit is megemelni, hogy aztán leszedhessük a boríték-ról — arról a selejtes papírból készült, piszkos és zsírfoltos boríték-ról, amelyet Hajdú Pistinek hívnak. Persze lehet, hogy része volt ebben a kissé nevetséges szerepvállalásban annak is, hogy valamikor Póregyházán Zsuzsa volt az egyetlen, aki amellett, hogy tetszett, elég értelmesnek is tűnt ahhoz, hogy az *agyammal* is érdemesnek lássam foglalkozni vele, később persze ennek éppen az ellenkezője derült ki, mégis valahogy örültem, hogy Zsuzsával várhatom meg az újévet, ritkán, de néha mégis képes vagyok rá, hogy egy-két órát minden távlat nélkül is kellemesnek találjak, Zsuzsa is elég jókedvűnek látszott, a néhány pohárka ital kissé feldobta, bár lehet, hogy csak jól akarta érezni magát, mindenestre elég felszabadultan csevegett tánc közben, amíg csak Pisti oda nem jött az asztalunkhoz és föl nem kérte, meglehetősen nyomás alatt volt már, nyilván a tulajdonjogát akarta fitogtatni, velem szemben és mindenki előtt, talán külön a felesége előtt is, aki apatikusán kuporgott az asztaluknál; legalább öt-hat számot táncoltak egyfolytában, hol távolabb kerültek tőlem, hol közelebb sodródtak hozzám, jobb híján én Etára, Zsuzsa lapos mellű kolléganőjére fanyalodtam, együtt jöttek be a Városba Póregyházáról délután, de közben is egyre Zsuzsa arcát figyeltem, kétségbeejtően ragyogó lett egyszerre, az áhítatos nézésével, amit a hormonjai csaltak az arcára, de hormon-tréfa az is, hogy az ilyen megkergült, alázatosságig odaadó orgazmus-arcot szépnak látjuk, ha higgadtan, látásomat mintegy kiherélve nézem, nem is szép, nyoma sincs rajta az értelemnek, mondhatni bárgyú, a mámor, a révület minden fajtájának nagyon is köze van az értelem kikapcsolásához, a hülyeséghez, Zsuzsa szédületének meg külön is köze van hozzá, ahogy néztem őket, az jutott eszembe, hogy olyan ez az egész, mármint Zsuzsa viszonya Pistihez, mint mikor valaki roppant türelemmel és műgonddal bearanyoz egy... egy... mondjuk egy lócitromot, lám, Pisti nem hagyta cserben ezen az estén sem, kegyeskedett megtáncoltatni, hát nem megható, a drága Pisti, az isteni Pisti, a marha Pisti, nem tudom, elolvasott-e valaha is egy valamirevaló

könyvet, még látványnak is komikus volt, ahogy táncoltak, Pisti alig több százhatvan centinél, Zsuzsa a felfelé fésült fekete hajával és a tűsarkával egy gondolatlanul még magasabb is volt nála... egymás után három pohár bort hajtottam föl, pedig még társaságban is inkább mások részegségét élvezem, ahogy egyre jobban lemeztelenítik gyengéiket, miközben én józan maradok, korábban utoljára Tóth Piroska és Bálint Imre lakodalmán rúgtam be még Póregyházán, érdekes, itt aránylag jól is éreztem magamat, még ha időnként eszembe is jutott, hogy ugyan miért kell betegre zabálni és védelni magunkat, csak azért, mert két ember elhatározta, hogy összefekszik, lehet, hogy kórosan kevés az érzésem a mámor iránt, örökös írói megfenekléseimnek ez is oka lehet... Zsuzsa egy idő múlva visszakerült hozzám, arcán még maradt valami előbbi révületéből, pusztán a tehetetlenség törvénye folytán vibrált még egy ideig, még később az asztalnál is... — Te Zsuzsa, támadt egy ötletem, elveszlek feleségül — mondtam hirtelen.

— Ezt viccnek szántad? — Mintha álomból riadt volna föl, de máris a „különben” értelmes Zsuzsa volt.

— Dehogy. Komolyan gondolom. — Lehet, hogy valóban így is gondoltam. Pedig korábban, még Pisti feltűnése előtt, inkább csak szolid érzelmi alapokon nyugvó tartósabb viszonyt terveztem. Legalábbis egyelőre, aztán majd meglátjuk...

— Ne... Tudod, hogy én...

— Válik?

— Á dehogy...

— Nahát akkor?...

Nem voltam annyira részeg, hogy ne tudjam, mit beszélek, de annyira igen, hogy képtelen legyek elhallgatni, sőt egyszerre élvezni kezdtem a saját izetlenségemet, tovább beszéltem, arról, hogy Zsuzsa félreértette elképzelésemet, Pisti természetesen megmaradna, alapjában véve nincs ebben semmi, legfeljebb a dolgok sorrendje szokatlan egy kissé, de hát ilyesmire is volt már példa, említhetek akár történelmieket is, a francia királyok, a különböző Lajosok mindig is gondoskodtak férjéről, többnyire tábornoki sőt marsalli rangot adományoztak neki, sajnos Pisti ezt nem teheti meg velem, viszont őt ez a házasság jelképesen mégiscsak királyi rangra emelné... nem tudom pontosan, mennyit is mondtam el ebből, nagy részét remélhetőleg csak gondoltam, Zsuzsa is kétségbeesetten igyekezett csendre inteni, „sokat ittál”, mondta többször is, aztán váratlanul ott termett Stanojević, a „Velepromet” üzletvezetője, szemei vöröslöttek, karon ragadott, közölte, hogy valami nagyon fontosat akar mondani, bólogattam, mintha érteném, de a mosdóból kissé felfrissülten visszatérve nem folytattam tovább, „tényleg, sokat ittam”, mondtam, Zsuzsa mosolygott, most már szomorúan, ennyivel el is intéződött az egész, mégis, ettől kezdve kerültem, igaz, alig néhányszor láttam csak a városban, egyszer épp ahogy Hajdú Pisti kocsijába szállt be, aztán egy színházi előadás alkalmával váltottam is vele néhány szót, „szerbusz, szerbusz, hogy vagy?”, viszont miért ne mehetnék el hozzá, erre gondoltam még akkor is, amikor a lakása elé értem, a ház nemrég épült a tanerők számára, többségük itt lakik, kivéve az újonc Anikót, meg akiknek házuk van, Szűcs igazgatót, s még néhányat, modern nagy ablakos ház, elég jól fest, egyike a néhány emeletes épületnek a faluban...

Hajdú Pisti bordó Fiat—1100-asa körül három kis srác állt, szakértő arccal mustrálgatták... Na tessék, gondolhattam volna, szombat van...

Megfordultam. Elegendő volt.

Mindegy, nem számít, semmi különösebb okom találkozni vele, gondoltam néhány házzal távolabb, éppen csak vele tölthettem volna el legkellemesebben az időt... A járda menti akácok zsongtak a méhektől, teljes virágban voltak, mézillatukba por- és trágyaszag keveredett, az augusztusnak is beillő száraz májusi hőség porától (mostanában ilyen hülye májusok vannak) megszürkült virágfürtök mindenütt ott csüngtek az apró, szárnyasan rendezett, árnyékot alig adó levelek között; miközben levettem a zakómat, s mutatóujjamra akasztva átvetettem a vállamon, eszembe jutott, hogy úgy tudom, az ausztráliai eukaliptuszok levele ugyancsak így az élére fordul az erős napsütésben, lombjuk ugyanilyen árnyéktalan, szívtelen, emberellenes fák, nem tudom, minek ültetik őket; furcsa, de ezekről a falusi akácokról mindig Bödör Anti jut eszembe, amint az ismert nótát úgy énekli, hogy „Gyere velem akác-lombos falumba, de jól vigyázz, bele ne lépj a szarba”, ma is tisztán hallok a korán mutáló kamaszhangját, ahogy minden bevezetés nélkül rázendít, miközben futtában felugrik és letép egy fürt akácvirágot, ott szülővárosom egyik külterleki, teljesen falusias külsejű utcáján; jópofa nagydarab gyerek volt, évekig volt nálunk kosztosfiú, sülve-főve együtt voltunk, egy szobában is aludtunk, jóval korábban indult fejlődésnek, mint én, ezért titokban egy ideig irigykedtem is rá, nyaranta én mentem hozzájuk a falujába, néha hetekre, lehet, hogy ez is benne volt a szüleink közötti egyezségben, ő tanított meg szekeret hajtani, meg lovagolni is, le is estem néhányszor, egyszer azt hittem, eltört a karom, de csak megrántottam, hamar rendbe jött; volt a falu mellett egy nagyobb pocsolya, afféle kacsaúsztató, de az ottaniak tónak nevezték, ide jártunk fürödni, egyik felén száraz, homokos volt a part, a másikat sűrű nádas nőtte be, békák és vízipocokok tanyája; óriási szalmakazal állt az udvarukban, hatalmas pelyvalyukkal, valóságos barlang, rudakkal alátámasztva, ide húzódtunk cigarettázni, veszélyes játék volt, de Anti hozott egy ócska bádögöggrét „állandóan fölötte tartsd a cigarettát, különben ráb... tunk”, utasított, apja afféle könyves paraszt volt, még ma is csodálkozom, mennyi mindenről lehetett beszélni vele, Anti is jófejű srác volt „csak minél messzebb a kapanyéltól”, mondogatta előszeretettel, időre diplomált az orvosin, ma sebészként dolgozik egy jónevű müncheni klinikán, állítólag rengeteget keres, amolyan se német, se magyar lányt vett el, azt hiszem, Anti kapartatta ki feleségével a németiségét, hogy végleg kiköltözhesse nek... a nővére három évvel volt idősebb nálunk, egyszer meglestem mosakodás közben, érdekes arcú, izgalmasan zöld szemű lány volt, lehet, hogy egy kicsit szerelmes voltam bele, valahogy cseppet sem hatott falusiasnak, nem is akart annak látszani, Máriának hívták, nem szerette, ha másképpen nevezik, Anti viszont bosszantásból sokszor Marisnak, sőt Marcsának szólította; gimnáziumba járt, gyakran jött hozzánk, egyszer beléptem a szobánkba, Antinak akartam mondani valamit, de csak Máriát találtam ott, kezemben egy szegfűcsokor volt, Vilma nénihez készültem a születésnapjára, szegény Vilma néni, anyám nagynénje, férje még az első világháborúban esett el, rendszerint birsalmasajttal és szemrehányásokkal fogadott, miért nem látogatom meg többször, fáradhatatlanul kötött és olvasott,

Courths-Mahlert és Anatole France-ot egyaránt, de mindig úgy, hogy elkezdte, aztán megnézte a végét, majd többé-kevésbé beleolvasott a könyv közepébe is, ha viszont véletlenül paraszti tárgyú regény került a kezébe, bármilyen színvonalon íródott is, kijelentette róla, hogy „primitív” (érdekes, tőle szedtem volna fel ezt a szót?, erre nem is gondoltam eddig), csodálatos teremtes volt, egyszer, már felnőtt koromban (87 évet élt) megkérdezte, mi a véleményem a hangjáról, nem énekhangra gondolt, hanem az „orgánumára”, mondjam meg, de egészen őszintén, „kissé talán élesebb a kelleténél”, feleltem, természetesen megsértődött, lappangó sértődöttsége mindig kitörésre készen állt, hiába mentegelőztem, hogy őszinte véleményt kért, „nem kell mindig olyan őszintének lenni”, mondta ártatlanul, neki vittem a szegfűcsokrot, amit Mária kissé affektálva megcsodált, „adj egypárat”, mondta, „minden szálért egy puszt kapsz”, szerette megjátszani a nagy nőt, nem tudom honnan szedte föl ezt a modort, engem mindenesetre el tudott vele kábítani, másodpercek múlva tudtam csak kinyögni, hogy nem adható a szegfűkből, mert Vilma néni nek viszem őket, később dühös lettem magamra, amiért nem tettem hozzá legalább annyit, hogy máskor azért lehet szó ilyen üzletről, aztán megállapítottam róla, hogy kurva, később egyszer mégis úgy éreztem magam, mint akit orra vágta, „hát a Marist fölcsinálták, most kaparják éppen”, mondta Anti egy nap egészen váratlanul, szándékosan ilyen nyeglén és durván, aztán elkomolyodva hozzátette: „csak el ne járjon a szád”, délután pedig váratlanul becsapta a könyvet, „az istenit ennek a Marcsának, így nem lehet tanulni”, fogalmam sincs, honnan értesült az egészről, Máriától aligha, még kevésbé az anyjától, aki ugyan aznap reggel nálunk is járt, anyámmal sustorgott valamit, mintha szepegett is volna közben... Egyszer, még hallgató koromban, komolyan foglalkoztam egy abortusztémával, valami abszurd regényféle lett volna, az embrió értesül az ellene tervezett merényletről, tiltakozik, valami túlvilági sóhivatalhoz fordul, aztán meggyőzik, hogy nem veszít semmit, a hivatal mintegy levetítette volna neki eljövendő életét, több változatban is, így is, úgy is, amúgy is alakulhatnának a dolgok, de mire jó az egész, ha a végén úgyis az enyészet várja, lehet, hogy csak azért mondtam le róla, mert féltem, hogy a tervezett élet-alternatívák nem lesznek elég érdekesek, de túl morbidnak is találtam az egészet, néha visszariadok a tulajdon gondolataimtól, a másik lehetséges befejezésre viszont, miszerint végül mégis az „élet győzedelmeskedik”, afféle „bízva bízzál” — megoldásra képtelen voltam rászánni magam, nem éreztem elég „cinikusnak”, lehet, hogy pusztán pózból, sznobságból, de talán csakugyan kóros, mennyire rettegek a naivitásnak még a látszatától is, egyszóval „ugrott” a téma, lehet, hogy csak nem volt türelmem hozzá, mint annyi máshoz, mindenbe csak belefogok... Mária különben... de miért Mária, amikor tulajdonképpen Török Jutkáról van szó...

Róla? ... Miért? Inkább a levélről...

(Folytatjuk)